

Климко (стисло)

Григiр Тютюнник

Роздiл I

Климко прокинувся дуже рано через те, що вiдчув, як холодна осiння роса торкається до його босих нiг. Вiн провiв нiч пiд скиртою сiна, тому пiдiгнув ноги, щоб зiгритися.

Вiн трохи пiднявся, щоб побачити шлях, обiпершись на лiкоть. Вдалинi виднiлися рожевi крейдянi гори, бiля яких знаходилось мiсто Слов'янськ. Климко вiршив, що зiгріється, коли збiжить з гори. У Слов'янську знаходилася сiль, за склянку якої можна було вимiняти щось поїсти.

Климко був босий, одягнений у короткi штанцi та стару матроску, та ще в дiжурцi дядька Кирила. Хлопчик почав жити з дядьком у залiзничному барацi, коли осиротiв. Дядько Кирило працював машинiстом паровоза, тому повертався завжди неочiкувано, бо ходив на роботу, коли скажуть.

Дядько завжди казав Климковi, що коли той побiльше, вiн вiзьме його до себе на роботу помічником машинiста. Пiсля роботи Кирило перевiряв домашнє завдання Кліма i давав йому гостинцi зi скриньки.

iнколи дядько залишав хлопчика самого в барацi на нiч, але Климко не лякався тих ночей, адже в ньому жило багато людей, якi працювали на станцiї. I так би вiрiс Клим серед тих ночей, якби не настали iншi — з вибухами та звуками гармат. Почалася вiйна.

Однiєї такої ночi дядько Кирило не повернувся додому, снаряд влучив у тендер i паровоз побило вугiллям. Пiсля похорону Климка жити до себе запросила тiтка Мотя, яка часто приносила дядьковi чистi сорочки. Клим вiдмовився, бо i сам мiг за себе подбати.

Одного разу, коли Клим ночував у солом'яному кублi, хлопець зустрiвся з чеським солдатом, який хотiв набрати собі соломи i знайшов там Климка. У них вiдбувся короткий дiалог, з якого стає зрозумiло, що хлопчик йде по сiль, а солдат боїться партизанiв. Чех дав Климi плащ та пачку сухих галет.

Климко перейшов через дорогу та попрямував у сторону бiлих гiр, як виднiлися вдалечинi.

Роздiл II

Хлопчик дуже довго блукав шляхом, приблизно вiсiм днiв.

Дiд Бочонок (мiсцевий аптекар) дав Климi на дорогу сухарiв. Вiн виглядав, як справжнiй казковий дiд, бо сивина давно вже вкрила його вуса та скронi. Дiти називали його Бочонком через його дивовижну схожiсть з цим предметом: дiд був круглий i товстий. Його впiзнавали здалеку по смугастих штанях та величезних жовтих черевиках.

Хлопчик досить довго блукав по холоду i дуже зрадiв, коли помітив димок коло лiсу.

Це було жевріюче багаття, коло якого була купка маленьких картоплин, а в самому вогнищі лежало дві чорні картоплини, якими Клим і поживився.

Їжа закінчувалася, а сухарів, можливо, хватило б надовше, аби не стара Бочончиха (жінка аптекаря) поклала червиві сухарі. Бочончиха завжди була жадібною, на відміну від свого чоловіка. Сухарі аж кишіли білими черв'яками всередині.

Климкові було важко йти, він тільки й робив, що падав від знемоги та розтирав змерзлі ноги, але згодом зрозумів, що краще йти повільно і без упину, аніж поспішати і постійно падати.

Коли хлопець перепочив біля багаття, він вирушив на пошуки поживи і розкопав 57 картоплин, які взяв із собою.

Дійшовши до пагорба, Климко помічає місто, яке було дуже схоже на його. Він трохи перепочив там і пішов далі через степ.

Розділ III

У полі Климко побачив чорну копичку, як згодом виявилася старим куренем, який став прилистком на певний час. А тоді ж, коли згоріла станція у його містечку, притулком Климка стала вагова кімната на шахтній сортувальні. Там він подружився із Зульфатом Гарєєвим, який вирізнявся фізичною силою, хоч і був невеликого зросту.

У кімнаті було повно пацюків, але Зульфат швидко впорався з цим. Хлопчина почав шукати усі нори та ходи брудних пацюків і напихати в них вугільного жару палицею. Через декілька днів висілок спустошили італійці і почався голод. Усі продавали найцінніші речі за склянку солі. Інколи з'являлася підвода коней, на якій бородатий чоловік привозив сіль, яку обмінював на речі селян. Коло підводи Климко та Зульфат зустріли свою вчительку, Наталю Миколаївну, яка з немовлям на руках змушена була піти зі своєї кімнати у висілок через розбої італійців. Хлопці допомогли їй обжитися на новому місці, попереносили усі речі. Немовля вчительки хотіло молока, тому дід Зульфата відправив його в Лобовку по молоко. В цей день Климко каже, що піде по сіль, прощається з Зульфатом, пише записку вчительці "Наталю Миколаївно! Я пішов. Зульфат вам усе розкаже. Я скоро вернуся. Клим".

Розділ IV

Климко думав, що робити. Було декілька варіантів: піти напругу по сіль чи зайти ще в місто та витратити гроші, які дав дід, на харчі або ще щось потрібне. Хлопчик вважав, що на базарі повно солі, тому якщо гроші у ці часи не цінилися, то й сіль була не дорожча.

Климко бачить, що у місті повно жебраків та ворожок: всі намагалися заробити, як могли.

Климко зустрічає швеця, який, виявляється, земляк хлопчика. Чоловік подарував черевики Климкові, щоб легше йти, та повідомив, що той пройшов місто Артемівськ, у якому була сіль. А тут лише одна назва "Сіль", бо вона була поганої якості. Климко зажурився і вирішив вертати назад, а швець намагався втішити його і казав, що щось придумає.

Несподівано на ринку почали з'являтися поліцаї і виловлювати молоденьких дівчат.

Неподалік сиділа красива дівчина з яскравою хусткою, і швець покликав її до себе, щоб заховати. Климко спеціально дістав плащ-палатку і почав роздивлятися, затуляючи дівчину, але поліцаї все одно помітили її та ледве не забрали, аби швець не заступився за неї. Один з поліцаїв побачив, що у чоловіка немає ніг, і вирішив помилувати їх.

Дорогою, що лежала побіля них, проходила жінка з возиком. Жінка пообіцяла дати солі Климку за шльопанці від шевця. Тут вони і розійшлися: швець із дівчиною попрямували до нього, а Клим пішов за тіткою.

Розділ V

Климко прокинувся і не зрозумів, що з ним сталося, лише кликав тітку Марину. Климко вирішив встати і допомогти жінці: промести поріг, висмикати бур'ян. Тоді прийшла тітка Марина і розповіла, що Клим лежав у гарячці майже три дні. Хлопець жахнувся, він міг пройти за цей час доволі багато, приблизно половину дороги. Він вирішив піти сьогодні, щоб не пропав ще один день. Жінка благала його зостатися, обіцяла доглядати за ним, але Климко вирішив піти і пообіцяв повернутися до тітки згодом. Тітка Марина сказала, що знайомий може провезти Климка на поїзді, тому вони почали лаштуватись у дорогу: жінка зібрала хлопчику торбинку і налила у пляшку молока для Олі, немовляти вчительки.

Потяг прямував дивно: то швидко, то повільно, то несподівано зупинявся. Коли було чути німецькі балачки, то жінки замовкали, а чоловік викидав цигарку.

Климко заснув у дорозі і прокинувся від гучного гуркоту дверей — у вагон зайшов німець. Він почав бити людей і викидати їх із поїзда. Кліма також викинули, він обтрусився і побачив напис "Станція Дебальцево". Йому залишилось пройти кілометрів шістдесят.

Розділ VI

На другий день Климко підходив до своєї станції, аж раптово почалися глухі постріли у висілку. Хлопчик побачив чоловіка, який тікав від солдат. Клим помахав йому рукою, щоб той звернув праворуч, до балки.

Було чутно лише чергу автоматних пострілів. Климко відчув, як щось його штовхнуло і боляче обпекло груди. Він, зойкнувши, впав, а з мішка висипалась сіль на дорогу. Останнє, що почув Климко, були крики Зульфата "Климка-а-а!".